

Projekt 20/20 ska klara efterfrågan på rapsfrö

20/20 går på djupet. Albin Gunnarson, projektledare för 20/20, studerar senapsrötter som kan ha *Verticillium*sanerande effekt på smitade jordar. Plantorna kommer från senapsförsöket (bakom Albin) söder om Malmö, som var frodigt den 28 oktober 2005.

De kommande tre åren kan vi se fram emot många intressanta resultat från forskning i Svensk Raps storsatsning projekt 20/20. Målet är att fram till år 2010 minska kostnaderna med 20 procent och öka oljeväxtproduktionen med 20 procent. Detta för att möta den ökande efterfrågan på rapsfrö.

*Text Albin Gunnarson, Svensk Raps AB
Foto Hans Jonsson, Svensk Frötidning*

Det var länge sedan det fanns så många goda förutsättningar för lönsam oljeväxtodling i Sverige som idag. Efterfrågan på förnyelsebar energi ökar och inom kort startar produktionen i RME-fabriken i Karlshamn. Det medför ökat behov av inhemskt producerat rapsfrö.

Prisutvecklingen för augusti-

terminen 2006 har varit stigande sedan september. På sortsidan har flera nya höstrapsorter med högre avkastning och framförallt bättre resistensegenskaper lanserats. Och äntligen har vi fått en ny bättre avkastande höstrybs på den svenska marknaden. Årets våroljeväxtförsök visar också att flera nya förädlingsframsteg snart är på marknaden.

Projekt på tre år

För att möta den ökande efterfrågan på rapsfrö har Svensk Raps under hösten påbörjat en storsatsning med syfte att förbättra förutsättningarna för oljeväxtproduktion i Sverige. Satsningen drivs i projektform och går under namnet 20/20. En kvarts tjänst är avsatt till projektet som skall pågå under tre år. Jag kommer att arbeta som projektledare med stationering på Svensk

Raps kontor i Alnarp. Till styrning och bollplank finns en ledningsgrupp bestående av Christer Nilsson, SLU; Kjell Gustafsson, Svenska Lantmännen; Roland Lyhagen, SW och Johan Biärsjö, Svensk Raps.

Bland mina uppgifter ingår att snabbt förmedla ut resultat från pågående oljeväxtprojekt inom och utom landet. Med start i vinter kommer därför en hemsida till projektet att öppnas på portalen www.svenskraps.se. Där kommer information från arbetet inom 20/20 projektet att löpande redovisas. Du kan redan idag anmäla ditt intresse för projektet på hemsidan!

Målet med 20/20 projektet är att höja den svenska fröproduktionen med 20 procent mellan åren 2003-2010 samtidigt som vi ska sänka kostnaderna med 20 procent under

samma period. Målet med 20/20 kan tyckas högt men på intet sätt omöjligt. Tillsammans är vi många som kan hjälpas åt. Inom ramen för 20/20 skall merparten av forskningen inom svensk oljeväxtodling mötas. Samlat skall vi jobba målmedvetet mot samma mål: att höja avkastningen och sänka kostnaderna.

Höjd fröproduktion

Hur ökar man snabbast den svenska oljeväxtproduktionen? Troligen snabbast genom att flytta odlingsgränsen för både höst- och våroljeväxter norrut. Samtidigt med detta ökar vi intresset för oljeväxter i hela landet genom information från nya forskningsprojekt. Med förbättrad odlingsteknik kan vi stärka övervintringsförmågan och därmed stärka odlingssäkerheten i och norr om Mälar- och Hjälmabygden.

Under hösten 2005 har det påbörjats ett nytt projekt på SLU i Alnarp som skall undersöka den så betydande höstutveckling i kombination med tillväxtreglering och antalet daggrader till invintring. Tänk på höstens extremt kraftiga höstrapsfält som finns på sina håll i södra Sverige idag. Kan vi hitta en snabbare och mer exakt väg mot tumregeln 8-8-8 (8 blad, 8 cm lång och 8 mm bred pålrot) kan vi vinna mycket. En invintrad planta av rätt storlek, inte för stor och inte för liten, har större förutsättning att få en bra start på våren för att sedan

kunna ge största möjliga skörd.

Förhoppningsvis kommer under 2006 flera andra nya projekt att startas från Skåne i söder till Uppland i norr. Projekt med syfte att förbättra etableringstekniken, belysa valet av förfrukt till oljeväxter, bekämpa Verticillium, förbättra trösktekniken och förbättra markstrukturen. De enskilda projekten behöver inte innebära enorma genombrott, men tillsammans med små framsteg växer vi mot 20 procent.

Kunskap om det underjordiska

Under ledning av Thomas Rydberg tillsammans med Johan Arvidsson, båda vid SLU har en omfattande ansökan inlämnats till SLF (Stiftelsen Lantbruksforskning) och SSO (Stiftelsen Svensk Oljeväxtforskning). Om anslag beviljas till projektet kommer vi att få en mängd viktiga frågor besvarade. Bland annat få reda på hur oljeväxter reagerar på olika bearbetningsmetoder. Eller till exempel hur oljeväxtskörden beror av markstruktur men även hur andra markfysikaliska egenskaper kan påverka skörden.

Med nya försök och projekt inom området etableringsteknik till oljeväxter samt övervintring av höstoljeväxter kommer odlingssäkerheten att öka. Bara genom att anta att vi kan undvika det faktum att höstoljeväxterna ett år av tio torkar bort på hösten eller utvintrar så sänker vi odlingskostnaden med 10 procent.

Gunnar Lundin vid JTI har också lämnat in en ansökan till SLF och SSO. Gunnar vill undersöka hur vi vid skörden kan reducera spillet. Flera undersökningar i Sverige och utomlands pekar på att vi spilar omkring 300 kilo oljevästfrö per hektar i samband med skörd. Med ett oljevästpris i augusti 2006 som i dagarna passerade 2:25 betyder det 675 kronor per hektar eller drygt 56 miljoner kronor per år. Kan vi med Gunnars hjälp reducera spillet med 100 kilo per hektar (30 procent) betyder det ökade intäkter för Sveriges oljeväxtodlare med drygt 18 miljoner kronor per år.

Under hösten har vi inom 20/20 projektet redan startat en pilotstudie med senap som sanerande gröda mot Verticillium. Det finns vissa indikationer som tyder på att senap kan reducera antalet mikrosclerotier i marken. Därför har sex stycken försök i skånska och östgötska problemområden etablerats under hösten. Till nästa höst kanske vi har resultat att presentera.

Den ljusnande framtid är vår

Det är således en spännande tid svensk oljeväxtodling går till mötes. Bra priser på produkten och flera nya intressanta oljeväxtprojekt i startgroparna.

Visst vill du väl vara med på tåget: Följ 20/20-projektet, ta till dig ny kunskap och öka din oljeväxtodling under resterande del av decenniet! ■

Några axplock ur Svensk Raps storsatsning på bättre oljeväxtproduktion i Sverige:

- Hitta åtgärder för att flytta odlingsgränsen norrut för både höst- och våroljeväxter.
- Undersöka bättre odlingsteknik för bättre övervintring.
- Förfruktens betydelse ska belysas.

- Pilotstudie av ny bekämpning av skadegörare, t.ex. Verticillium-sanerande senap.
- Utveckla bättre tröskteknik med mindre spill.
- Undersöka hur oljeväxterna reagerar på olika bearbetningsmetoder.
- Påverkan av markstrukturen för rapsplantornas utveckling.

Full fart framåt. Teknik och biologi, forskning och praktik, går hand i hand i projekt 20/20. Säker höstetablering är ett viktigt utvecklingsmål.